

handelsmacht der burgerijen en de daarop berustende geldmacht der vorsten waren, was aangebroken⁹). De ontwikkeling van Rotterdam is daarvan een voorbeeld.

Ik neem U nu even mee terug naar het begin van dit artikel.

We stelden: de geschiedenis van een stad als Rotterdam is een geschiedenis van het scheppen van ruimte, het leggen van grenzen en het steeds weer overschrijden daarvan om verdere ruimte te creëren. We hebben gezien dat deze ruimte geografisch moet worden opgevat—de stadsvrijheid, het gebied van de stedelijke jurisdictie—maar evenzogoed juridisch: het vormen van een eigen rechtskring binnen het omliggende platteland met een bestel van bestuur en rechtspraak.

Nog op een andere manier kunnen we het scheppen van deze ruimte nader bepalen, nl. als mogelijkheid tot economische ontwikkeling, meer en anders dan voorheen. Een van de privileges die de stad met het stadsrecht van 1340 verkreeg was de vrijstelling voor de poorters van de grafelijke tol in het gebied waarover hij regeerde: Holland, Zeeland en Friesland. Verder ontvingen de poorters het recht, tweemaal een jaarmarkt te houden, verbonden met een kermis—en hoe beroemd en berucht is de Rotterdamse kermis tot haar opheffing in 1911 niet geweest. Bovendien boden de handelaren en de boeren uit de stad en de omgeving dagelijks hun waren ter markt aan. Over de lommerd spraken we al. Gekoppeld aan het stadsrecht was verder het schrijven van de graaf, waarin hij belanghebbenden opdroeg om mee te werken aan het tot stand komen van de vaart van Rotterdam naar de Schie, die Rotterdam met het achterland zou verbinden. In 1412 werd bepaald dat niemand binnen 300 gaarden van de stadsgrenzen een ambacht mocht uitoefenen of een nering houden.

Door al deze maatregelen werd de bloei van de handel, de vrachtvaart en de nijverheid bevorderd. Zo voeren in 1387 Rotterdams platte schuiten, met steenkool geladen, in Engeland van Newcastle naar Londen. Na het uitvinden van het haringkaken omstreeks 1390 ging de haringvisserij, hier de 'Groote visscherij' genoemd, een steeds grotere rol spelen. In 1417 dankte de Engelse koning Hendrik IV maar liefst dertien schepen af, die hij te Rotterdam had gehuurd en had laten ombouwen tot oorlogsbodems omdat hij ze na de slag bij Azincourt niet meer nodig had¹⁰). Ook tot diep in Noord- en Oost-Duitsland voerden de routes van handel en scheepvaart¹¹).